

Nr. 4 (437)
2023 m. balandis

Kaina
2 Eur

Akiratis

LIETUVOS KURČIŲJŲ DRAUGIJOS MĖNRAŠTIS

Trupė
„Vaivorykštė“:
karo išblaškytas
kolektyvas
susitiko Lietuvoje

**Kadenciją ženklino proveržiai,
pasiekimai ir iššūkiai**

ŠIAME NUMERYJE

2-3 Trumpai apie mus

PSICHOLOGAS PATARIA

4 Pagarbus bendravimas
su vaiku

LYGIOS GALIMYBĖS

4-5 Informacijos prieinamumas
kiekvienam

MŪSŲ ŽMONĖS

5-7 Kadenciją ženklino
proveržiai, pasiekimai
ir iššūkiai

YPATINGOS DATOS

8-9 LKD 85-ojo gimtadienio
šventė

KURČIŲJŲ KULTŪRA

10-11 Trupė „Vaivorykštė“:
karo išblaškytas kolektyvas
susitiko Lietuvoje

UGDYMAS

12 Pažintis su virėjo profesija

12 Kurti darželinukai susirado
girdinčių draugų

KOCHLEARINIAI
IMPLANTAI

13-14 J. Girnys: KI leidžia gyventi
girdinčiųjų gyvenimą

SPORTAS

14 Kauno mokyklų šachmatų
turnyras

KELIONĖS DIENORAŠTIS

15-16 Pėsčiųjų žygis
po La Palmos salą

Viršelyje – fotografo
Lino Miskelio nuotr.

Trumpai APIE MUS

Sukaktis. Prieš 25 metus Lietuvoje implantuotas pirmas kochlearinis implantas. Toks klausos aparatas padeda atstatyti klausą visai kurčiam žmogui.

Pirmas Lietuvoje implantuotas kurčias vaikas buvo **Arnas Andrijauskas**. Dabar jis jau suaugęs žmogus, gyvena ir dirba Norvegijoje. Iki šiol Lietuvoje, Kauno klinikose, implantuoti 320 kochleariniai implantai (KI) suaugusiems asmenims ir vaikams. Anksčiau buvo kitaip, dabar vaikams kompensuojamos 2 KI, suaugusiems – 1 KI išlaidos. Gydytojai teigia, kad KI ilgaaamžiai. Net implantuoti prieš 25 metus veikia puikiai, jų patikimumas 98 proc. KI vis išmanesni, turi daugiau funkcijų, plonesni ir mažesni. Jei pirmuosiuose implantuose būdavo 2–6, daugiausiai 12 elektrodų, tai dabar jų yra 22, elektrodai lemia garso kokybę. Šalyje jau vyksta bandymai su naujais KI, kurie neturės išorinės dalies, viskas bus ausies viduje. Šiuo metu pasaulyje yra apie 700 tūkst. žmonių, kuriems KI sugrąžino klausą.

Pernai Lietuvos kurčiųjų draugija vykdė 5 projektus.

Surengė 41 susitikimą, parengė 116 vaizdo įrašų, išleido 10 „Akiračio“ leidinių.

Tai tik nedidelė dalis atliktų darbų.

Daugiau sužinosite pasinaudoję šalia įdėtu QR kodu ➡

Adomo Mickevičiaus bibliotekos interneto svetainėje yra dedama informacija gestų kalba. Bibliotekininkai sako, kad dėl to kurtiesiems bus paprasčiau sužinoti jų naujienas.

Daugiau informacijos – apsilankius www.amb.lt.

Kurčiųjų draugija padeda mokytojams pažinti kurčius mokinius.

Paašškina, kaip kurčius vaikus mokyti.

Tai pagalba mokytojams, kaip kartu mokyti kurčius ir girdinčius vaikus.

Mokymai „Vaikų, turinčių klausos negalią, ugdymas“ skirti ne tik pedagogams, bet ir mokyklų administracijos darbuotojams, mokyklų bendruomenėms. Užsiėmimuose supažindinama, kaip bendrauti su klausos negalią turinčiu vaiku, kaip pritaikyti skirtingų dalykų užduotis bei klasės aplinką. Mokymų metu taip pat dalinamasi praktiniais patarimais ir asmenine klausos negalią turinčių asmenų patirtimi. Seminarai vedami pagal pageidavimą – gyvai atvykus į ugdymo įstaigą arba nuotoliniu būdu. Yra nemokami. Dėl mokymų kreiptis lkd mokymai@gmail.com. Tai yra LKD 2023 metų projektinė veikla, kurią remia NRD.

Šiemet Konstitucija bus išversta į gestų kalbą. Konstitucija – svarbiausias Lietuvos įstatymas, kuriame aprašytos žmonių teisės ir laisvės.

Prezidento kanceliarija ir asmeniškai Lietuvos prezidentas **Gitanas Nausėda** palaiko LKD idėją išversti Konstituciją į LGK ir imasi iniciatyvos ją įgyvendinti. Svarbiausias šalies įstatymas bus pritaikytas ir lengvai suprantama kalba. Šiuo metu jau pradėti Konstitucijos vertimo į LGK darbai. Vertimą atliks kompetentinga Vertimo centro (LGKVC) vertėjų komanda. Planuojama, kad LR Konstitucijos lengvai suprantama kalba elektroninė versija ir vaizdo įrašai LGK pasirodys iki šių metų Konstitucijos dienos, kuri minima spalio 25 d.

Išrinkta nauja Lietuvos kurčiųjų jaunimo asociacijos prezidentė.

Nuotraukioje nauja prezidentė **Viktorija Michailova** vilki geltoną švarką.

LKJA taip pat išrinko 2 naujus tarybos narius: Ievą Kontenytę ir Doną Kolosovą. Kiti 2 nariai Eliza Dobilaitė ir Lukas Gužauskas tęs komandoje darbą dar 2 metus. LKJA padėjo buvusiam prezidentui **Arnoldui Matuliui** ir tarybos narei Gabrielei Valaitytei už organizacijai skirtą laiką, jėgas ir atliktus darbus.

Kauno kurtieji šokėjai buvo pripažinti geriausiais festivalyje Birštone. Festivalyje „Birštonas Fest 2023“ kurčiųjų kolektyvas

„Skambanti tyla“ laimėjo 1 vietą ir didįjį prizą. Iš viso festivalyje dalyvavo 37 kolektyvai. Kurtieji labai didžiuojasi šokėjų pergale.

Marijampolės kurtieji iš anksto pasiruošė Velykoms.

Jie pasiuvo spalvotų kiaušinių. Dar pagamino dovanų ir margučių Marijampolės darželiui-mokyklai „Žiburėlis“.

Ten nuvažiavę parodė savo kūrybos spektaklį „Pelenė“.

Kurtieji savanoriai Kaune ir Šiauliuose prieš Velykas mokė marginti kiaušinius vašku. Į kurčiųjų centrus susirinkę kurtieji puikiai leido laiką, išmargino daug margučių.

Atvelykio šventė vyko Vilniaus klube.

Susirinko 30 šeimų.

Buvo parodytas spektaklis. Jis pavadintas „Linksmi kiemo gyventojų nuotyčiai“. Po to visi žaidė, rideno margučius, susitiko su Velykų bobute.

Kurtieji internete balandžio 1 d. pranešė, kad Seimas uždraudė juokauti. Ir numatė baudas už juokavimą. Netikėkite!

Tai buvo Melagių dienos pokštas.

Pagarbus bendravimas su vaiku

Donata LUKOŠIENĖ
LKD psichologė

Vaikams augant kyla daug konfliktų.

Vaikai nori laisvės.

Keisk savo elgesį su vaiku.

Rodyk savo pavyzdžiu, kaip vaikas turi elgtis.

Stenkis suprasti vaiką ir kodėl jis taip daro.

Paklausk vaiko, kaip jis siūlo spręsti problemą.

Susitark taisyklę, po savaitės pakalbėk, ar ji veikia.

Jei taisyklė neveikia, pakalbėk, kodėl ir ką kito galima daryti.

Daug problemų kyla,

nes vaikas jaučiasi nesvarbus, nereikalingas.

Parodyk vaikui savo meilę, rūpestį, dėmesį.

Kiekvienas vaikas turi savo nuomonę ir emocijas.

Bendrauk su vaiku kaip su draugu.

Tada ir jis norės taip bendrauti.

Savo psichologės darbo praktikoje pastebiu, kad šeimose kyla nemažai sunkumų bendraujant su vaikais ar netgi kitais šeimos nariais. Ypač vaikams augant. Tėvai pripranta, kad mažiems vaikams galima ir reikia

daug vadovauti: aiškinti, kada, ką ir kaip daryti. Bet vaikai auga ir nori vis daugiau savarankiškumo, laisvės, bendradarbiavimo. Deja, tėvams sunku persiorientuoti ir pereiti prie naujo bendravimo būdo.

Koks atidėliojimo rezultatas? Konfliktai. Taip pat tėvų skundai, kad vaikas jų neklauso. Bet iš tikrųjų tėvai nori, kad jis ne klausytų, o paklustų. Ir čia yra didelis skirtumas.

Ką daryti, jeigu pastebite, kad ir jūsų namuose egzistuoja toks skundų ir ginčų ratas ir problemos kartojasi ir kartojasi?

• **Sustokite.** Įkvėpkite ir iškvėpkite. Ir nuspręskite, kad nuo šiol viskas bus kitaip, bus ramiau ir geriau.

• **Pradėkite nuo savęs.** Kokio elgesio reikalaujate iš vaiko, tokį rodykite ir patys. Vaikas meluoja? Pasitikrinkite, ar jūs visada sakote tiesą sau, partneriui, vaikams, draugams. Vaikas supykęs rėkia, trankosi, nemoka nusiraminti? O kaip susinervinę bendraujate ir nusiraminate jūs? Labai svarbu ne tik, ką jūs sakote vaikui, bet kokį pavyzdį rodote. Net kai atrodo, kad vaikas jūsų nemato.

• **Būkite supratingi.** Vaikas atidėlioja ir nedaro, ko prašote? Bet ir mes, suaugusieji, ne visada susitvarkome iškart. Mes irgi būname blogos nuotaikos, tingime, pavargstame ir nusprendžiame, kad padarysime tai rytoj. Kodėl

iš vaiko reikalaujame, kad jis viską darytų tuoj pat? Vaikas yra toks pats žmogus, kaip ir jūs pats, todėl ir bendraukite taip pat, kaip su kitu suaugusiuoju ar draugu.

• **Tarkitės, bendradarbiaukite.** Visą šeimą ir vaikas yra viena komanda. Problema nėra vaikas. Problema yra problema – kažkoks elgesys ar situacija. Dėl kiekvienos taisyklės pasitarkite su vaiku: „Štai tokia yra problema, kaip siūlai ją spręsti?“ Laukite vaiko atsakymo ir priimkite tokį, koks jis yra. Pavyzdžiui, problema, kad vaikas nedaro namų darbų – įdomu, kaip vaikas mato šią problemą, kokia priežastis ir kaip jis mano, ką galima daryti kitaip? Susitarkite pabandyti šį naują sprendimo būdą ir po savaitės vėl susėskite ir aptarkite, ar jis tinka, ar ne. Veikia? Valio, pasidžiaukite visi kartu! Neveikia? Pasitarkite, kas trukdė, netiko ir ieškokite naujo sprendimo. Jis visada yra, tik reikia visų kantrybės ir noro ne kaltinti, o dirbti ir išieities ieškoti kartu.

• **Rodykite daugiau teigiamo dėmesio nei neigiamo.** Dauguma elgesio problemų ir konfliktų kyla dėl to, kad ryšys su šeimos nariais trūkineja, vaikas nejaučia palaikymo, supratimo, nesijaučia svarbus ir reikalingas. Parodykite vaikui savo meilę, galite netgi paklausti, ar jis žino, ar kaip supranta, kad jūs jį mylite. Skirkite laiko nuoširdžiai pasidomėti, kaip vaikui sekasi, kuo jis domisi. Planuokite kartu laisvalaikį, šeimos pramogas, savaitgalio ar atostogų veiklas. Tai padės kurti tarpusavio ryšį ir galbūt išspręs ir kitas kylančias problemas.

Kiekvienas vaikas yra žmogus, su savo nuomone ir emocijomis. Prieš reikalaudami ir skelbdami taisykles, pažinkite savo vaiką kaip asmenybę, priimkite ir gerbkite jį. Bendraukite su vaikais ir su kitais šeimos nariais kaip su geriausiais draugais – tada tokio elgesio galite tikėtis ir su jumis.

Informacijos prieinamumas kiekvienam

Agnė BARAUSKIENĖ

LGKVC Metodinio skyriaus vedėja **Lina JUOZAITIENĖ** šiais metais dalyvauja viešų paskaitų ciklo „Prieinamumas atveria galimybes“ mokymų programoje kaip paskaitų lektorė. Mokymus, pavadintus „Kaip parengti kiekvienam prieinamą informaciją?“, viešojo sektoriaus darbuotojams organizuoja Neįgalųjų reikalų departamentas prie SADM.

Mokymų metu Lina pristato Lietuvių gestų kalbos vertimo centro veiklą ir paaiškina, kaip viešojo sektoriaus darbuotojai turėtų užsakyti gestų kalbos vertimo paslaugas. Taip

pat atkreipia dėmesį, kaip bendradarbiauti, kad gestų kalbos vertimo paslaugos būtų atliktos kokybiškai. Tai ir užsakymo pateikimas iš anksto, išsamios informacijos apie poreikį

Asmeninio albumo nuotr.

Lektorė Lina Juozaitienė.

suteikimas, poreikio detalizavimas ir pan. Ji taip pat dalinasi įdomia informacija apie gestų kalbą, oficialų jos įteisinimą ir šios kalbos vartotojus. Ir taip plečia visuomenės akiratį apie kurčiuosius.

Štai keletas įdomių pranešimų minimų faktų:

- Lietuvių gestų kalba (toliau – LGK) yra Lietuvos kurčiųjų bendruomenės kalba, kurią vartoja daugiau nei 6000 klausos negalią turinčių asmenų.

- 1995 m. gegužės 4 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu LGK buvo oficialiai pripažinta Lietuvos kurčiųjų gimtąja kalba.

- LGK yra viena iš daugiau nei 300 pasaulio kurčiųjų vartojamų gestų kalbų.

- Gestų kalba – viena iš Europos parlamento kalbų.

„Džiaugiuosi atstovaudama LGKVC kaip lektorė ir galėdama pasidalinti aktualia informacija apie gestų kalbos vertimo paslaugas ir jų prieinamumą. Tikiu, kad ši programa padės daugiau žmonių teisingai suprasti pateikiamą informaciją apie kurčiuosius ir gestų kalbą, pagerinti informacijos prieinamumą ir didinti žinomumą apie LGKVC teikiamas paslaugas“, – sako Metodinio skyriaus vedėja Lina Juozaitienė.

Kadenciją ženklino proveržiai, pasiekimai ir iššūkiai

Kęstutis VAIŠNORA

2018 m. birželio 2–3 dienomis Vytauto Didžiojo universiteto mažojoje salėje vykęs XVII Lietuvos kurčiųjų draugijos (LKD) suvažiavimas kardinaliai pakeitė mano asmeninius tikslus ir gyvenimo ritmą. Buvau išrinktas LKD prezidentu. Kartais manęs klausia, ar tikėjaisi to, kas iš tikrųjų įvyko per 5 kadencijos metus? Atsakymas – ne.

Tykojo daug nežinomųjų. Nežinojome, kad įvyks pasaulinė COVID pandemija. Nežinojome, kad prasidės karas Ukrainoje. Nežinojome, kad šie įvykiai sukels energetinę krizę bei turės pasekmių mūsų veiklos kryptims, LKD įmonių, taip pat ir pačios LKD, finansiniam stabilumui. COVID pandemija – ypatingas iššūkis, kurį visam pasauliui, o tuo pačiu ir LKD, reikėjo įveikti, informacijos trūko, klausimų buvo daugiau nei atsakymų. Neplanuoti įvykiai iš esmės pakoregavo LKD suvažiavime patvirtintas veiklos gaires, o vėliau ir darbo rezultatus. Tačiau drąsiai galime sakyti, kad, nepaisant krizių, visi kartu pasiekėme reikšmingų rezultatų.

LKD 5-mečio veiklos gairės. XVII LKD suvažiavime pagal 8 sritis – lietuvių gestų kalbą (LGK), švietimas, socialiniai klausimai, įstatymai ir teisė, prieinamumas, LKD vidaus reikalai, įvaizdis ir viešinimas, kultūra – buvo suformuluoti uždaviniai. Vienus pavyko įgyvendinti, kiti – pradėti įgyvendinti ir reikės tęstinumo, dar kitiems – nepakako laiko arba jų (ne)įgyvendinimą pakoregavo aplinkybės. Kai kas tarėsi sprendėsi savaime, kitiems klausimams reikėjo LKD lyderystės. Trumpai apžvelkime veiklos gaires.

Perduota kitai įstaigai. Surdologijos centro (vėliau pavadinimas pakeistas į Lietuvių gestų kalbos institutas) įvaizdžio keitimas ir stiprinimas plečiant veiklas ir užtikrinant nuolatinį finansavimą. Kaip šį uždavinį įgyvendinome? Nuo įvairioms LGK priemonėms skelbiama viešojo konkurso, kuriame galėjo dalyvauti ir laimėti bei gauti finansavimą (tik 1 metams!) ne tik Surdologijos centras (vienais metais Surdologijos centras nelaimėjo konkurso ir liko be finansavimo), bet ir kitos įstaigos ar įmonės, pavyko pereiti prie nuolatinio, biudžetinio, finansavimo visoms suplanuotoms priemonėms ir veikloms. Tai tapo įmanoma įsteigiant Vertimo centre (LGKVC) Lietuvių gestų kalbos metodinį skyrį. Ar tai pasiteisinęs sprendimas? Taip, nes atsižvelgiant į vis didėjantį projektinių paraiškų skaičių, didėjančią konkurenciją tarp tiekėjų, neaišku, kokią situaciją, esant ankstesniam veiklų ir fi-

LKD prezidentas Kęstutis Vaišnora.

nansavimo modeliui, turėtume šiandien. O dabar realu, kad ateityje bus dar labiau išplėtoti LGK mokymai rajonuose ir atokiuose Lietuvos miestuose, kas buvo numatyta ir veiklos gairėse. Žinoma, Metodinis skyrius – taip pat laikina stotelė, ateityje jo veiklas reikia perkelti į akademinį (universitetinį) lygmenį.

LGK teisinis statusas. Vilniaus kolegijoje veiklą pradėjo Gestotyras centras, kuris perėmė nemažai LKNUC Metodinių priemonių rengimo ir gestotyras skyriaus veiklą. Vadinas, pagal veiklų gaires ir šiuo atveju esame vis arčiau siekio, kad LGK norminimas ir gestotyra vyktų universitetiniu lygiu. Po Gestų kalbos Europos Sąjungos šalyse analizės ir Rekomendacijų teikimo dėl lietuvių gestų kalbos teisinio statuso į Valstybinės kalbos konstitucinio įstatymo projektą įtrauktos tokios nuostatos, kaip: *valstybė puoselėja, plėtoja ir saugo lietuvių gestų kalbą bei skatina lietuvių gestų kalbos vartojimą; kurtieji ir kiti asmenys, kuriems reikalinga lietuvių gestų kalba, įstatymų nustatyta tvarka turi teisę mokytis, vartoti lietuvių gestų kalbą ir gauti ją informaciją.* Tai labai geros nuostatos, bet jokių būdu nereikia pamiršti svarbiausio tikslo – atskiros Lietuvių gestų kalbos įstatymo. Tad, jei patvirtinamas LR Valstybinės kalbos įstatymas su jo projekte minėtomis ir kt. nuostatomis, kita „stotelė“ – atskiras Lietuvių gestų

Seimo pirmininkė V. Čmilytė-Nielsen visada dėmesinga kurčiųjų reikalams.

Po dalykinio pokalbio su SADM ministre M. Navickiene – šventinės nuotaikos.

Kadenciją ženklino proveržiai, pasiekimai ir iššūkiai

→ kalbos įstatymas. Turime pasiekti, kad LGK turėtų teisinį statusą ir Valstybinės kalbos, ir atskirame Lietuvių gestų kalbos įstatymuose.

Kokybiškesnė komunikacija – čia pat. Dar vienas iš planuotų siekių – vadinamosios „Kontakt“ programos pritaikymas Lietuvoje. Šioje srityje taip pat yra gerų naujienų. Bendradarbiaudami su Neigaliųjų reikalų departamentu prie SADM ir Lietuvių gestų kalbos vertimo centru (LGKVC), jau kitais metais Lietuvoje tikimės turėti „Kontakt“ ar analogišką programą, t. y., kai skambinant kurčiamam į mobilųjį telefoną, programa automatiškai sujungia su LGK vertėju, ir atvirkščiai, bei būtų kitų privalumų. Suprantama, bus vykdomi viešieji pirkimai ir gali laimėti įmonė, kuri nebūtinai diegs „Kontakt“ programą. Tačiau mums svarbu ne tiekėjams, o jo siūlomas produktas, galutinis rezultatas – kokybiška komunikacija. Šiandien „Skype“ programa teikiamos paslaugos tokios kokybės mums užtikrinti negali.

Pokyčiai teisės aktuose. Teikėme ne vieną pasiūlymą įvairiems teisės aktams, dalyvavome ne vienoje darbo grupėje. Išskirčiau nuo 2024 m. įsigaliosiantį Asmens su negalia teisių apsaugos pagrindų įstatymą, kuriame numatyta: **kurčiasis ir asmuo su klausos negalia turi prigimtine teisę į kalbą ir teisę bendrauti, teikti ir gauti informaciją ir (ar) paslaugas lietuvių gestų kalba.** Lietuvių gestų kalbos vertimo paslaugos kurtiesiems ir asmenims su klausos negalia teikiamos nemokamai, atsižvelgiant į jų individualiuosius pagalbos poreikius. Lietuvių gestų kalbos vertimo paslaugų teikimą Asmens su negalia teisių apsaugos agentūros prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Agentūra) direktoriaus nustatyta tvarka užtikrina Lietuvių gestų kalbos vertimo centras. Valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos, užtikrinamos šio straipsnio 1 dalyje nurodytas teisės, pagal kompetenciją: sudaro sąlygas ir galimybes mokytis lietuvių gestų kalbos bei užtikrina, kad kurtiesiems ir asmenims su klausos negalia informacija ir (ar) paslaugos būtų teikiamos lietuvių gestų kalba ir kt.

Grėsmė dėl mokamų LGK paslaugų. Vertindamas perspektyvas, įžvelgiu riziką, kad tam tikra forma ar apimtimi gali būti įteisintos komercinės, t. y. mokamos, LGK vertimo paslaugos. Dėl mokamų paslaugų visada buvau kategoriškai prieš ir savo poziciją visada

LKD komanda.

grindžiau svariais argumentais. Galima sakyti, kad tai buvo mano, kaip LKD prezidento, „raudonoji linija“, kurios nė kartą neleidau peržengti. Per kadencijos laikotarpį šiuo klausimu teko tikrai ne kartą kovoti, nes domėjausi ir žinau, kokia yra užsienio šalių praktika ir kaip dėl komercinių ar limituotų gestų kalbos paslaugų nukenčia kurčiųjų teisės bei savarankiškumas. Manau, kad tai bus vienas iš didžiųjų ateities iššūkių.

Švietimo pasiekimai ir iššūkiai. Vienas iš uždavinių švietimo srityje buvo surdopedagogų rengimas. Šiuo metu Vytauto Didžiojo universiteto Švietimo akademijoje yra surdopedagogikos specializacija, bet ar to pakanka? Praėjo per mažai laiko, kad galėtume tai tinkamai įvertinti. Kitą uždavinį – pedagogų kvalifikacijos kėlimą, įskaitant LGK kursus, – pavyko įgyvendinti, kai kurčiųjų ugdymo įstaigose buvo įdarbinti LGK metodininkai. Deja, šiuo klausimu teko susidurti su dviprasmiškomis situacijomis. Kol nebuvo LGK metodininkų, LKD dažnai pasiekdavo priekaištai – kaip galima reikalauti iš pedagogų LGK mokėjimo, kai nėra nuolatinių galimybių mokytis šios kalbos? Kai pradėjo dirbti LGK metodininkai, jau keliamas klausimas, kaip galima priversti pedagogą jos mokytis, kai toks reikalavimas teisiškai neapibrėžtas (nėra privaloma)?

Manau, kad kiekvienas, kuris nenori mokytis, visada suras priežastį, kodėl to nedaryti. Vis dėlto tikiu, kad šiuo klausimu požiūris kei-

31-ojo LKD suvažiavimo delegatai.

Kauno KRC įkurtuvėse, 2020 m. rugsėjo 25 d.

Valstybinis apdovanojimas. 2022 m. EKS Generalinė Asamblėja: Baltijos šalių ir Ukrainos lyderiai.

Su Pasaulio kurčnėgių asociacijos prezidente S. Tarczay.

sis ir ateityje išnyks tokie teiginiai, kaip *LGK trukdo lietuvių kalbos mokėjimui, LGK kenkia moksleivių raštingumui ir pan.*

Įtraukusis ugdymas: kas mūsų laukia? Nuo 2024 m. įsigalioja Švietimo įstatymo pataisos, bus įgyvendinamas visuotinis įtraukusis švietimas. Iš esmės pasiruošimas vyksta ir procesai prasidėjo jau dabar, bet iššūkių lieka ne vienas. Neatmestina, kad ateityje vis daugiau girdinčių tėvų, auginančių kurčius vaikus ar vaikus su klausos negalia, rinksis bendrojo lavinimo ugdymo įstaigas. Apie tai jau svarsto ir kurti tėvai, jei jų vaikams būtų bendrojo lavinimo mokyklose sudarytos tinkamos sąlygos – veiklų atskiros klasės ar būtų kurčiųjų vaikų grupės klasėse. Rasti balansą, užtikrinti teises į kalbinį ir kultūrinį tapatumą, lietuvių gestų kalbą – didelis iššūkis. Jei mažės mokinių skaičius kurčiųjų ugdymo įstaigose, kils klausimų dėl kurčiųjų mokyklų ateities, jų kyla jau ir šiuo metu.

Socialiniai klausimai ir prieinamumas. Pasiekėme, kad būtų pakeisti LKD asocijuotųjų narių įstatai, pavadinimai. Per 5 metus organizavome tiek mokymų mūsų organizacijų vadovams ir darbuotojams, kad vienu metu jau sulaukėme signalo – viskas vyksta per intensyviai. O kai pradėjau dirbti LKD, buvo priešingų nusiskundimų – trūksta mokymų ir kvalifikacijos kėlimo seminarų. Pasidžiaukime Bendrojo pagalbos centro 112 numerio prieinamumu ir su tuo sietinu reikšmingu pokyčiu, kai nuotolinėmis LGK vertimo paslaugomis tapo įmanoma naudotis kasdien visą parą – 24/7. Tai ištis pokytis, kurio bendruomenė laukė daug metų.

Išsiplėtęs kultūros laukas ir turto valdymas. Iš naujo atkūrėme LKD muziejų, sudarėme

galimybes jo plėtrai. LKD dėl susikurto įvaizdžio ir vykdomos viešinimo veiklos tapo vertinama kitų negalios organizacijų, dėl to taip pat susilaukia daug komplimentų iš valstybės ir savivaldos institucijų. Esame pavyzdys, kai, reikalaujanti prieinamumo, patys tokį prieinamumą užtikriname, nes informaciją pateikiame ne tik lietuvių gestų kalba, bet ir subtitrais.

Tačiau didelis iššūkis – LKD turto, įmonių valdymo ir išlaikymo klausimas. Tai turės įtakos ir LKD finansiniam stabilumui. Neužtenka turėti tik pastatus. Jų išlaikymas reikalauja daug investicijų. Žinau, kad mūsų bendruomenėje turto pardavimo klausimai yra ypač jautri tema, tačiau netrukus apie pastatų išlaikymą ir tam reikalingas investicijas teks kalbėti be užuolankų.

Pardavėme LKD poilsio namus Šventojoje. Jei to nebūtume padarę, greičiausiai dabar jau neturėtume UAB „Atropos“ įmonės pastato. Visiškai neaišku, iš ko būtų reikėję sumokėti jos darbuotojams išeitines kompensacijas, ir ne tik šios bendrovės darbuotojams. Už poilsio namus gautas lėšas dabar skoliname ir UAB „Elkadai“ tam tikrai daliai atleidžiamų darbuotojų kompensacijoms sumokėti. Dėl „Elkados“ ateities jau dabar reikia sprendimų, kurie mūsų bendruomenėje nebus populiarūs.

LKD poilsio namai Šventojoje ir man asmeniškai buvo brangūs, ten važiuodavau ilsėtis su LKD komanda, dar visai jaunas būdamas – su Kauno kurčiųjų saviveiklininkų kolektyvu. Tačiau LKD prezidento ir LKD Respublikinės valdybos atsakomybė neapsiriboja vienu pastatu, svarbiausia yra bendra LKD padėtis, todėl kartais reikia priimti ir nepopuliarius, skausmingus, bet būtinus sprendimus.

Projektų gausa. Aptarta tik nedidelė dalis temų, visos veiklų ataskaitos yra sudėtos į LKD interneto svetainę. Kartais negaliu patikėti, kad net sudėtingais laikotarpiais pavyko tiek daug pasiekti. Realizuotas ne vienas nacionalinis, tarptautinis projektas. Su savo komandos nariais įgyvendinome daugybę veiklų, nuėjome sunkų, iššūkių kupiną, bet prasmingą ir rezultatyvų kadencijos laikotarpio kelią.

Pabaigai. Ne kartą esu LKD komandos, Respublikinės valdybos nariams, LKD asocijuotųjų narių vadovams, darbuotojams, atvejo vadybininkams, psichologams, visiems ir kiekvienam, kuris prisidėjo prie LKD veiklų, dėkojęs. Tačiau šiandien dar kartą dėkoju. Lenkiu žemai savo galvą prieš kiekvieną, kuris savo darbais ir palaikymu prisidėjo prie bendros sėkmės. Dėkoju Lietuvos kurčiųjų bendruomenės nariams už pasitikėjimą, palaikymą, buvimą kartu!

Lietuvos kurčiųjų draugijoje esu jau 10 metų. Tai – dvi kadencijos LKD Respublikinėje valdyboje, 3 metai LKD viceprezidento, 5 metai LKD prezidento pozicijose. Šiuo metu esu jauniausias LKD prezidentas, nes šias pareigas pradėjau eiti, kai man buvo 28-eri. Džiaugiuosi, kad pavyko įrodyti, kad ne amžius, miestas, lytis ar kitos ypatybės nusako žmogaus kompetencijas. Man buvo didelė garbė ir atsakomybė būti lyderiu ir vesti LKD į priekį! Ar palieku LKD? Tikrai ne! Buvau, esu ir būsiu Lietuvos kurčiųjų draugijoje, o pozicijos lieka pozicijomis, laikui bėgant jos keičiasi.

Pasikartosiu ir palinkėsiu, kad LKD istorija ir veikla niekada neturėtų baigtinio taško ar daugtaškio. Būkime savo organizacijos ateities kūrėjais!

Solidariai – į kavinę, kur aptarnauja neįgalieji.

Proginė viešnagė „Labo ryto“ laidoje.

Rugsėjo 1-ąją – kartu su mažaisiais žinių užkariautojais.

LKD 85-ojo gimtadienio šventė

Nijolė KRASNIAUSKIENĖ

„Ar žinote, kad gilės – kaip žmonės – iš jų išauga dideli ir tvirti ąžuolai, ryškios asmenybės ir bendruomenės?“ – mažos mergaitės, scenoje laisčiosios giles, vardu Gilė (KKNUC ugdytinė Neila Dauskurtaitė), kovo 24-osios renginyje klausė vedėjas Paulius. Iš tikrųjų, 1938 m. kovo 24 d. Lietuvos kurčiųjų draugijos įkūrėjo **Petro MAKUTĖNO** kartu su akluoju karo veteranu **Pranu DAUNIŲ** pasodintos ąžuolo sėklos per 85 metus suvešėjo galingais medžiais – stipriomis asmenybėmis ir dideliais darbais. Kviečiame skaitytojus dar kartą mintimis ir žvilgsniu prisiliesti prie gražiausių LKD 85 gimtadienio akimirkų, kartu apmąstyti pastarojo penkmečio pasiekimus.

Organizatoriai

Šventė neįmanoma be organizatorių. Kas jie, atskleisime jų pačių žodžiais. „Organizacijos 85-mečio šventę kūrėme mes – LKD komanda. Per keletą pasiruošimo mėnesių buvo visko: juoko, ašarų, nerimo, nemiegotų naktų, karštų diskusijų, tačiau mums pavyko įveikti visas kliūtis, nes dirbome KARTU. O ir galutinis rezultatas atpirkė visą prieš tai patirtą stresą! Jūsų šypsenos, aplovisimai ir šilti atsiliepimai mums buvo geriausias įvertinimas“, – LKD vardu „Facebook“ paskyroje po renginio parašė viešųjų ryšių koordinatore Justina Vertelkaitė.

Istorijai lieka ir LKD komandos narių, rengusių šventę, vardai bei veidai. Tai (iš kairės): Linas Miskelis, Nijolė Krasniauskienė, Danutė Ščerbinienė, Jurgita Jankutė, Ramunė Eskertaitė, Vaida Lukošytė, Kęstutis Vaišnoras, Mykolas Balaišis, Greta Gustienė, Valdas Katutis, Justina Vertelkaitė (žr. 6 psl.). Prie renginio organizavimo daug prisidėjo ir Gerda Stankevičienė (Vilimaitė), šventės dieną ant rankų jau sūpavusi savo pirmagimį sūnų.

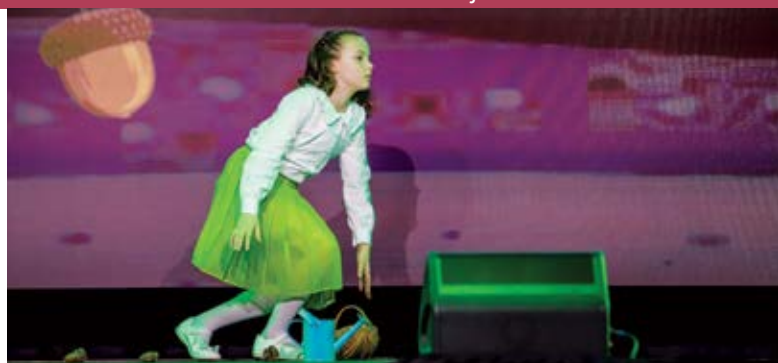
Brangiausi svečiai

„Kiekvieno iš Jūsų dalyvavimas šiame renginyje mums – didžiausia dovana, todėl dėkojame kiekvienam, esančiam šioje salėje! Ačiū, kad esate kartu!“ – į Kauno OAZĖJE susirinkusius bendruomenės narius ir svečius kreipėsi renginio vedėja Aldona.

Pramogų ir laisvalaikio centro OAZĖ administracija patvirtino, kad svečių tądien būta per 500. Tai jiems, patiems svarbiausiems, tądien iš visos Lietuvos susirinkusiems, ir tiems, kurie negalėjo atvykti, bet mintimis ir širdimi buvo kartu, skirta keletą mėnesių LKD komandos ruošta jubiliejinė dovana – pagerbimo vakaras ir įsimintinas koncertas.

Kęstučio Vaišnoros kalba ir tylos minutė

LKD prezidentas K. Vaišnoras savo kalboje vedė paraleles tarp LKD įkūrimo ir šių dienų, didžiuodamasis įvertino LKD pasiekimus ir išaugusią

Mažoji renginio vedėja Neila Dauskurtaitė, sceniniu vardu Gilė.

įtaką visuomenėje. Lyderis taip pat pasidžiaugė bendruomenės nariais-ąžuolais, inicijavusiais šiuos pokyčius, bei sustiprėjusiais ir išsiplėtusiais bendradarbiavimo ryšiais su įvairiomis institucijomis.

Deja, kad ir kiek būtų atradimų, visada šalia ir praradimai. Jei 80-mečio šventėje dar kartu su mumis buvo LKD pirmininkas Petras Gasiūnas, gyvenimą šventė jo pavaduotoja Irena Rainienė, kitos LKD savo darbais puošusios asmenybės, tai 85-metį jau sutikome be jų. Lengvos jiems Lietuvos žemelės. Mus palikusių kurčiųjų bendruomenės narių atminimas buvo pagerbtas tylos minute.

Padėkų nusipelnusieji

Į sceną buvo pakviestos ir apdovanotos 7 darbą atsakingose, vadovaujamose pozicijose per pastarąjį penketį baigusios vadovės. Kurčiųjų bendruomenei gerai žinomi jų vardai, jos LKD veikloje paliko ženklų pėdsaką. Tai: Jūratė Pugačiauskienė, Inga Minkevičienė, Nijolė Kaminskienė, Genovaitė Eidukevičienė, Genutė Karklienė, Laimutė Gervinskienė, Girdutė Lepėškienė (dalyvių nuotr. – 9 psl.).

Ne visos nominantės turėjo galimybę dalyvauti renginyje, tad nedalyvavusioms skirtos padėkos ir dovanos po šventės įteiktos asmeniškai.

Nominacijos

LKD 85-ojo gimtadienio šventėje už didžiausius pastarojo penkmečio pasiekimus, paskatinusius paslaugų ir informacinės aplinkos pritaikymo kurtiesiems plėtrą, išdalintos 5 nominacijos.

Pirmoji nominacija ir padėka – Lietuvos Respublikos Prezidento kanceliarijai už iniciatyvą pritaikyti Prezidentūros interneto svetainę ir Valstybės pažinimo centro ekspoziciją kurtiesiems. Nominaciją atsiėmė Prezidento vyriausioji patarėja Irena Segalovičienė (8 psl., nuotr. apačioje).

Antroji nominacija ir padėka skirta Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai (SADM) už Klausos negalią turinčių asmenų socialinio dalyvavimo 2018–2020 m. veiksmų planą, kuris apėmė įvairias kurčiųjų gyvenimo sritis įvairiomis priemonėmis ir paslaugomis. Konstatuota, kad įgyvendinant šį planą įvyko daug kurčiųjų bendruomenei reikšmingų pokyčių. Nominaciją atsiėmė SADM ministrės patarėja Lauryna Filatovaitė (8 psl.).

Trečioji nominacija įteikta Bendrajam pagalbos centrui (BPC) už

S. Grišininė.

L. Filatovaitė.

E. Čaplikienė.

I. Segalovičienė.

R. Leonavičienė.

J. Šeduikienė.

Renginio vedėjai ir LKD lyderiai.

G. Eidukevičienė.

J. Pugačiauskienė.

I. Minkevičienė.

G. Karklienė.

kurtiesiems ir neprigirdintiesiems pritaikytą skubios pagalbos numerio 112 mobiliąją programėlę, kuria kurtieji pagalbą gali išsikviesti gimtąja gestų kalba. Nominaciją atsiėmė BPC Parengties ir kokybės kontrolės skyriaus vyriausioji specialistė Stasė Grišnienė (8 psl.).

Ketvirtąją nominaciją ir padėką, skirtą Negaliųjų reikalų departamentui prie SADM už nuotolinių lietuvių gestų kalbos paslaugų prieinamumą 24/7, atsiėmė direktorė Eglė Čaplikienė (8 psl.).

Penktoji nominacija ir padėka skirta Moterų informacijos centrui (MIC) už pagalbos ir paslaugų prieinamumą klausos negalia turinčioms moterims ir mergaitėms, kurios patiria smurtą artimoje aplinkoje. Apdovanojimą atsiėmė MIC direktorė Jūratė Šeduikienė (8 psl.).

Speciali šeštoji nominacija ir padėka įteikta Lietuvių gestų kalbos vertimo centrui ir visiems gestų kalbos vertėjams už vertimo paslaugų teikimą kurčiųjų bendruomenei reikšmingų įvykių, renginių metu ir kasdieniame gyvenime. Nominaciją ir padėką atsiėmė LGKVC direktorė Ramunė Leonavičienė (8 psl.).

Visiems LKD 85-ojo gimtadienio šventės nominantams buvo įteiktos lietuviškais gintarais dekoruotos ažuolo gilės, simbolizuojančios nuveiktus darbus ir prasmingus pasiekimus. Medinės statulėlės – LKD Marijampolės skyriaus, vadovaujamo Alos Grigorianos, talentingųjų narių kūryba.

Atlikėjai

Šventę pradėti patikėta Kauno kolegijos tautinių šokių kolektyvui „KauKas“, vadovaujamam meno vadovės Aušrinės Valantienės.

Emocijomis ir spalvomis meninę programą papuošė LKD Kauno skyriaus kolektyvas „Skambanti tyła“. Scenoje išvydome net 4 jų atliekamas imituojamąsias dainas, o jiems pritarė Kauno kurčiųjų mokyklos (KKNUC) jaunieji talentai.

Po ilgos pertraukos scenoje pasirodė ir seniai matyti atlikėjai – LKD prezidentas K. Vaišnora ir

viceprezidentas M. Balaišis. Kaip taip nutiko, kad LKD vadovai nutarė vėl pademonstruoti savo meninius įgūdžius? Paslaptį šyptelėjus, K. Vaišnora pakomentavo: „Juk žadėjome LKD 85-mečiui staigmenų, štai ir tesėjome žodį!“

Tačiau gal organizatoriai nesupyks, jei didžiausius komplimentus vis dėlto skirsime atlikėjams iš Ukrainos – profesionaliai kurčiųjų teatro trupei „Vaivorykštė“. Turbūt neprieštaraus, nes būtent jų valia renginyje ukrainiečių pasirodymams buvo skirta daugiausiai laiko.

Žiūrovai turėjo progą pasimėgauti puikiai atliekamomis imituojamosiomis dainomis, liaudies ir šiuolaikiniais šokiais, kurčiųjų poezija, pantomima ir net cirko numeriais! Užbūrė šokėjų, aktorių, mimų, cirko artistų energija ir pozityvumas. O šventės pavadinimas „Esam kartu!“ įgavo dar gilesnę prasmę ir vertė didžiulius organizatorius, mokančiais ne tik švęsti, bet ir ištieti solidarumo ranką tiems, kam šiuo metu palaikymo labiausiai reikia. Apie trupę „Vaivorykštė“ daugiau skaitykite (10–11 psl.).

Pakviesta žodį tarti Ukrainos kurčiųjų asociacijos prezidentė Iryna Chepchina LKD vadovams dėkojo už galimybę bent kelias dienas pabūti taikos sąlygomis (LKD ukrainiečiams organizavo užimtumo programą Kaune) ir po ilgos pertraukos surengti meninį pasirodymą.

Renginio vedėjai

Šios atsakingos pareigos patikėtos savanoriams iš Kauno kurčiųjų centro: Aldonai Kvaselytei, Pauliui Jurjonui, Vidai Eskertienei ir Vytautui Valiaugai bei KKNUC ugdytinei Neilai Dauskurtaitei.

Vedėjai buvo patys geriausi ir kūrė linksmą, šurmulingą, bet sykiu ir šventinę renginio nuotaiką.

LGK vertėjai

Visą vakarą tiesusių komunikacijos tiltus vertėjų darbą šįkart norėtume pristatyti Vertimo centro (LGKVC) viešųjų ryšių specialistės Agnės Barauskienės žodžiais.

„Vertėjų komandai buvo didelė garbė prisidėti verčiant šį nuostabų 85 metų sukakties minėjimo renginį. Komandą sudarė net 14 gestų kalbos vertėjų. Vertėjai atliko ir tarptautinį vertimą, nes renginyje dalyvavo svečiai iš

Ukrainos. Jie poromis vertė renginio vedėjų pasisakymus, programą, padėjo suprasti pasisakymų turinį salėje esantiems svečiams, pasitiko renginio dalyvius. Prieš renginį gestų kalbos vertėjai dalyvavo repeticijoje, kad viskas pavyktų sklandžiai, kaip suplanuota. Vaidmenų pasiskirstymas, pasirinktos vertimo technikos ir būdai bei repeticija leido kokybiškai atlikti darbą šventės metu ir sklandžiai įgyvendinti organizatorių idėjas.“

Sveikinimai, dovanos, rėmėjai

LKD vaizdo įrašais pasveikino Pasaulio kurčiųjų federacijos prezidentas Joseph Murray ir Europos kurčiųjų sąjungos prezidentė Sofia Issari.

O dovanų LKD šįkart paprašė... pati. „Geriausia Jūsų dovana mums – auka Ukrainos kurčiųjų asociacijai“, – paskelbė iš anksto. Būsimieji renginio dalyviai sureagavo į prašymą. Į LKD nurodytą sąskaitą ir OAZĖJE įrengtą „taupyklę“ iš viso „įkrito“ 2617,41 Eur. Visa suma perduota UKA.

Laikraščio apimtis neleidžia suminėti gausaus būrio renginio rėmėjų, bet jų skaičių žinome – net 18!

Baigiamieji šventės štrichai

Kalendoriaus lapeliai jau žymi naujus LKD veiklos metus. Tai, kas buvo iki tol, pamažėle tampa istorija. Gimtadienio šventė ir jos metu LKD parengtame albume palikti nominantų ir svečių linkėjimai – taip pat. Tačiau norintiems sustabdyti šventės akimirkas, sužinoti daugiau detalių, kaip, pvz., kas yra šventės scenarijaus autorius, sukakties logotipo (ažuolo vainiko su gilėmis) dizaineriai ir kt., galime padėti išpildyti norą. Rekomenduojame panaršyti LKD interneto svetainėje arba „Facebook“ paskyroje.

Kad būtų paprasčiau, įdėdame 2 QR kodus. Jais pasinaudoję, rasite dar daugiau informacijos, galėsite „pavartyti“ renginio nuotraukų albumą.

Šventę įamžino LKD darbuotojai: fotografė Ramunė Eskertaitė ir videografas Linas Miskelis.

„Skambančios tylos“ pasirodymas.

R. Eskertaitės nuotr.

Ukrainos kurtieji jubilitei, Lietuvos kurčiųjų draugijai, dovanojo savo kūrybą ir kepalą šventinio ragaišio.

Trupė „Vaivorykštė“: karo išblaškytas kolektyvas susitiko Lietuvoje

Vaida LUKOŠIŪTĖ

Kovo 22–25 dienomis Lietuvoje viešėjo Ukrainos teatro kolektyvas „Vaivorykštė“. Daliai trupės tai buvo anaiptol ne pirmoji viešnagė Lietuvoje. Tačiau visam kolektyvui šįkart viskas buvo kitaip: susitikimas su Kauno miesto savivaldybės atstovais, pirmoji gyva repeticija po ilgos pertraukos, nes karo metu kolektyvas išsisklaidė ir neturi sąlygų repetuoti. Nepaisant sudėtingų aplinkybių, ukrainiečiai lietuviams dovanojo įspūdingą, ilgam atmintyje išliksiantį reginį. O dabar žvilgsnis į „Vaivorykštės“ trupę iš arčiau.

Mūsų pokalbis vyko, kai kolektyvui po gero pusdienio jau reikėjo atsiseikinti su pamiltu Kaunu ir sėsti į autobusą kelionei atgal. Vieni turėjo grįžti į gimtąją Ukrainą, kiti – vykti svetur, kur dabar apsistoję. Tačiau visi jau buvo susitarę, kad prieš išsiskirdami dar sustos kartu pasigrožėti Lenkijos sostine Varšuva. Taigi, sėdėjome kavinėje, stebėjau svečių pokalbius ir klausinėju pati.

Kada ir kaip susikūrė teatro trupė „Vaivorykštė“? Iš karto visi sužiuo į Olaexandr – mat jis geriausiai išmano kolektyvo istoriją.

Kurčių teatro istorija, pasirodo, prasidėjo nuo jauno, maždaug 33–35 metų, entuziasto, vardu Isaak Sapožnikov. Jis buvo subūręs keletą mažų meno kolektyvų: šokių, imituojamojo dainavimo ir kt. Pats buvo scenarijų autorius ir režisierius. Jau tada svajojo, kad norėtų sukurti profesionalią teatro trupę „Vaivorykštė“. I. Sapožnikov sunkiai siekė šio tikslo, ilgai kovojo, nes tais laikais, rusų laikais, visi galvojo, kad kurtieji negali būti profesionalūs aktoriai. Sceptikų nuomone, kurtieji buvo per žemo lygio, kad prilygtų profesionalams. Tačiau I. Sapožnikov nenuleido rankų ir išaušo lemtinga diena – kolektyvas buvo pakviestas peržiūrai. Jų gebėjimus ir talentą vertino Kultūros ministerija, o trupė, specialiai ekspertams, paruošė 30 minučių programą.

Peržiūrai pasibaigus ekspertai nustėro – kurtieji gali šokti?! Kaip taip įmanoma, juk jie negirdi muzikos! I. Sapožnikov buvo neprigirdintysis, tad jis padėjo kurtiems artistams orientuotis skaičiuodamas taktą ir demonstruodamas ritmą pirštais. Po pasirodymo Kultūros ministerija pasiteiravo, ar čia jau visi kurtieji scenos meistrai, ir I. Sapožnikov

Šeimininkai pakvietė svečius pietų.

atsakė, kad tikrai ne. Jis pasiūlė surengti kurčiųjų menininkų atrankos konkursą ir sukviesti juos iš visos Ukrainos. Netrukus į atranką susirinko 80 klausos negalią turinčių savamokslių menininkų, iš kurių buvo atrinkti 42: geriausi šokėjai, imituojamųjų dainų atlikėjai, pantomimos aktoriai. Taip prasidėjo „Vaivorykštės“ istorija.

Naujai suburtas teatro kolektyvas pastatė pirmąjį spektaklį „Vaivorykštė“ ir į jo peržiūrą pakvietė ministerijos atstovus. Kultūros ministeriją taip sužavėjo pasirodymas, kad kolektyvui buvo suteiktas profesionalaus teatro statusas, trupė tapo tiesiogiai pavaldi Ukrainos kultūros ministerijai, jai skirtas finansavimas. Kolektyvas dirbo intensyviu repeticijų ir pasirodymų režimu, bet kilo sunkumų dėl sceninių kostiumų. Ukrainoje veikė didžiulis fabrikas, kuris siuvo kostiumus girdintiems aktoriams. Fabrikas aprūpindavo artistus nuo galvos iki kojų, o pilnas aprangos komplektas tais laikais kainavo apie 300–900 rublių. Taigi, kurtiesiems, per mėnesį tuomet uždirbusiems 85 rublius, sceninės grožybės buvo neprieinamos.

Olaexandr tikėjo, kad kostiumai turi didžiulę įtaką pasirodymams: įneša gyvybingumo, priduoja žavesio, sukuria nepakartojamą aurą. Visą apsvartę, Kultūros ministerijos valdininkai nusprendė finansuoti ir kurčiųjų atlikėjų kostiumų įsigijimą. Taigi, nuo tada „Vaivorykštės“ pasirodymai tapo dar patrauklesni, į juos rinkosi ir klausos negalią turintys, ir girdintys žiūrovai. Šiemet trupei – 55-eri.

I. Sapožnikov buvo paskirtas teatro kultūros direktoriumi. Pastatymams jis pradėjo kviesti girdinčius režisierius, kurie parengė įvairių į skirtingą auditoriją orientuotų scenos pastatymų. Vėliau dauguma režisierių atsisijoję, liko du labiausiai pritapę prie kurčiųjų ir neprigir-

„Vaivorykštės“ pasirodymo akimirkos.

R. Eskertaitės nuotr.

dinčiųjų bendruomenės asmenys – pagrindinis režisierius ir jo asistentas. Maždaug nuo 1992 m. kolektyvą pradėjo palikti grupės senbuviai: vieni išėjo į pensiją, kiti emigravo ir nuo tada prasidėjo pokyčiai.

Prie „Vaivorykštės“ ėmė jungtis jauni žmonės, kurie, Kultūros ministerijos nurodymu, privalėjo stoti į Kijevo municipalinę estrados ir cirko meno akademiją ir įgyti diplomą. Ši teatro trupė yra jau 6-oji instituto absolventų laida. Vyresnio amžiaus nariai išeina ir tampa režisieriaus padėjėjais, rūpinasi kostiumais, scenos įvaizdžiu ir kt. Taip pat esama ir kitų pokyčių – girdinčius darbuotojus pakeitė diplomuoti kurtieji ir neprigirdintieji. „Šiandien situacija yra jau kitokia, režisieriaus nebėra, bet turime teatro kultūrinių renginių vadovę“, – pasakoja užbaigė Olaexandr.

Mes sužinojome, kaip kolektyvui prigijo „Vaivorykštės“ vardas. Septynios vaivorykštės spalvos simbolizuoja grupės pasirodymų įvairovę: šokiai, spektakliai, imituojamasis dainavimas, akrobatika, pantomima, kurčiųjų poezija, magų triukai. Teatro trupė iki šiol niekada nesitenkino vienu žanru ir publika, kaip parodė LKD 85-mečiui parengta programa, gali džiuginti pačiais įvairiausiais pasirodymais. Tačiau norėjome sužinoti, kaip „Vaivorykštės“ likimą ir kūrybą paveikė karas. Apie tai pasiteiravome dabartinės kultūrinių renginių vadovės Tetianos.

Šiose pareigose esu neilgai, maždaug 3 metus. Kaip ir pasakojo Olaexandr, iš teatro pasitraukus girdintiems profesionalams, į jų vietą pretenduoti buvo raginami asmenys su klausos negalia. Taip aš, laimėjusi konkursą, atsiradau kultūrinių renginių vadovės poste. Turiu kelis padėjėjus. Jie atsakingi už skirtingų grupių repeticijų laiką: už šokių, imituojamųjų dainų ir kt. Žinoma, netrūksta ir kitokio darbo: skaičiuoti narius, organizuoti ir derinti pasirodymų laiką, planuoti išvykas, kurti naujas programas. Deja, šiandien visi mes dirbame savanoriškais pagrindais.

Pats darbas nėra sudėtingas, tačiau didžiausias sunkumas yra suvaldyti kolektyvą, sutelkti atlikėjų dėmesį. Atvykę į repeticiją, at-

likėjai ilgiausiai tarpusavyje bendraudavo, tad neretai tekdavo mojuoti ranka, kad atkreiptų jų dėmesį. Taip pat sudėtinga buvo suderinti repeticijų tvarkaraščius, nes visi turėjome skirtingus darbus ir dirbome skirtingomis pamainomis. Kalbu būtuojau laiku, nes dėl karo mes jau metus laiko neturėjome repeticijų kontaktiniu būdu. Po invazijos daugelis netekome darbų, buvo apkarpyti etatai. Aš taip pat šiuo metu esu bedarbis. Dienas leidžiu namuose prie televizoriaus, kartais pasižiūriu vaizdo įrašus iš mūsų ankstesnių pasirodymų. Su kolektyvu retsykiais susiskambiname ir parepetuojame nuotoliniu būdu. Mano sūnus moka montuoti vaizdo medžiagą ir yra sukūręs filmuką iš mūsų nuotolinių repeticijų.

Į Lietuvą atvykęs kolektyvas yra trupės veteranai, jie patyrę artistai. Kadangi mes ilgai nerepetavome, tai LKD 85 gimtadieniui skirtą programą nutarėme sudaryti iš ankstesnių savo programos numerių, kurie gerai nušlifuoti. Į Lietuvą atvežėme šokių, etiudų, imituojamųjų dainų, kurčiųjų poezijos, mago pasirodymų. Išskyrus mago triukus (beje, magas yra vienas iš pirmųjų „Vaivorykštės“ kolektyvo narių), visi kiti kūriniai – apie mūsų ukrainietiškas tradicijas ir vertybes.

Į Lietuvą atvyko 12 asmenų delegacija, kaip minėta, nariai susirinko ne tik iš Ukrainos, atvažiavo ir iš Vokietijos, Lenkijos, Kroatijos. Viešnagė Lietuvoje, LKD 85-mečiui skirta kultūrinė programa trupei tapo svarbi ir dėl to, kad subūrė scenos išsiilgusius atlikėjus vėl į kolektyvą. O mums buvo smalsu, kaip grupės veteranai atrado vienas kitą ir „Vaivorykštę“.

„Gimiau 300 km nuo Kijevo, – pasakoja pradeda Volodymyr. – Mano tėvai yra girdintieji, jie ilgai galvojo, kokį profesinį kelią man reikėtų pasirinkti. Jų nuomone, aš turėjau būti stomatologas, todėl dėjau daug pastangų mokymasis biologijos ir matematikos. Man besimokant, sužinojome apie Kijevo municipalinę estrados ir cirko meno akademiją, kurioje buvo siūloma platus programų spektras menininkams, ir aš labai panorau ten patekti, susitikti su kurčiaisiais, pažinti skirtingas jų kultūras.

Todėl mečiau stomatologo kelią ir 1990 m. įstojau į akademiją. Į šią programą stojo dar 25 kurtieji ir neprigirdintieji, tačiau buvome priimti 13 asmenų. Mokslo trukė 4 metus, per tą laiką atradau savo pašaukimą – pantomimą. Per ją galiu išreikšti savo, kurčio asmens, identitetą, o įkvėpimo nuo pat pradžių sėmiausi iš Valerii. Jis yra ypač patyręs mimas, todėl, žiūrėdamas į jį, buvau tikras, kad noriu būti toks pats profesionalas, kaip ir jis. Vertėjo pagalba galėjau mokytis kartu su girdinčiaisiais. Gavęs diplomą, prisijungiau prie „Vaivorykštės“ kolektyvo, kartu su Valerii esame kolektyvo nariai iki šiol, mus sieja ypatinga sceninė draugystė. Negalėčiau išeiti kitur, nes čia man labai patinka, nuostabi trupė. Šiandien Ukrainoje – karas. Pusė kolektyvo emigravo, pusė liko gimtinėje, tačiau vos tik sužinojau, kad esame kviečiami į Lietuvą, nedvejodamas mečiau darbus Lenkijoje, kad šiandien būčiau čia, kartu su kolektyvu.“

„Aš taip pat gimiau ne Kijeve, o Kryme, – apie savo kelią „Vaivorykštės“ link pradeda pasakoti vienas pirmųjų kolektyvo narių Valerii. Esu kurtas nuo gimimo. 1969 m. mama mane atvedė į „Vaivorykštės“ trupės artistų atranką. Teatro direktorius atkreipė dėmesį, kad aš esu visiškai kurčias ir per jaunas – 15 metų. Su mama grįžome atgal į Krymą. Užsirašiau į įvairias menines veiklas kartu su girdinčiaisiais. Išbandžiau šokius – nepatiko, tuomet perėjau į akrobatiką. Čia išmokau visokių triukų, įgavau tinkamą fizinę formą, o sulaukęs 18 metų, patekau į „Vaivorykštės“ kolektyvą. Konkurso tuo metu jau nebuvo, diplomo taip pat dar nereikėjo. Teatro trupėje dirbu iki šiol, todėl likau gyventi Kijeve. Esu lankstus, galiu dalyvauti įvairiuose pasirodymuose, tačiau suprantama, kad amžius nebe tas, todėl šiandien man labiausiai patinka linksmininti mažuosius žiūrovus, rengiu jiems klouno pasirodymus, į kuriuos įmaišau ir mago triukų.“

P. S. Į Lietuvą atvyko ir savo pasirodymais mus džiugino: Iryna Chepchina (UKA prezidentė), Tetiana Kryvko (viceprezidentė), Teyiana Hikava (teatro direktorė), Valerii Marushchak, Anastasiia Ahapova, Olga Kirash, Tetiana Vuitsyk, Tetiana Popova, Volodymyr Koval, Bogdan Lukovych-Chaika, Olaexandr Miahkykh, Margaryta Getsko.

Pažintis su virėjo profesija

Panevėžio kurčiųjų ir neprisigirdinčiųjų pagrindinėje mokykloje (PKNPM) kiekvieną pavasarį ypač daug dėmesio skiriame mokinių profesiniam orientavimui. Lankome ugdymo įstaigas, kuriose turi galimybę tęsti mokslus mūsų mokyklą baigę dešimtokai.

Ramunė ŠVEISTĖ

Prie mokinių profesinio orientavimo daug prisideda ne tik mokytojai, specialistai, administracija, klasių vadovai, bet ir Panevėžio švietimo centro karjeros ugdymo specialistė Justina Dailidionienė.

Šiais mokslo metais pažintį su profesijomis pradėjome Panevėžio mokymo centre. 7, 9 ir 10 klasių mokiniai vyko susipažinti su virėjo specialybe. Šiltai sutikti mokymo centro mokytojų, klausėmės jų pasakojimo apie virėjo specialybę. Sužinojome, jog šiame mokymo centre rengiami kvalifikuoti virėjai, kurie gebės palaikyti tvarką virtuvėje, pasiruošti erdvę patiekalų gamybai, gaminti ir apipavidalinti patiekalus, dirbti su dokumentais. Asmuo, įgijęs virėjo kvalifikaciją, galės dirbti įvairių tipų maitinimo paslaugas teikiančiose įmonėse, gebės naudotis įvairiais mechaniniais, šiluminiais

ir automatiniais virtuvės prietaisais ir įrengimais, maisto gaminimo įrankiais, valymo priemonėmis ir inventoriu, receptūras, kalculiacinėmis ir technologinėmis kortelėmis.

Išklause nurodymų, kaip ruošti miltinius pusgaminius (makaronus), pamaloninti prizų, turėjome galimybę praktiškai išbandyti šios profesijos subtilybes. Pasiskirstę grupelėmis ir centro mokytojų padedami, naudodamiesi specialiais makaronų gaminimo įrengimais, pagaminome dviejų rūšių makaronų ir juos išsivirėme. Savo rankomis gamintus makaronus skanavome su specialiai pagamintais padažais. Pabaigoje vaišinomės nuostabaus skonio centro mokytojų pagamintu desertu.

Labai gerą įspūdį paliko mokymo centro aplinka, virtuvės įranga ir šiltas priėmimas. Pasak mokyklos direktorės Danutės Kriščiū-

Panevėžio mokymo centre.

nienės, aiškiai ir kokybiškai pateikta centro mokytojų Žydrūnės Skilandienės bei Jurgos Lokcikaitytės informacija bei estetiškai patiekta maistas mokinių ir mokytojų atmintyje išliks ilgai.

Kurti darželinukai susirado girdinčių draugų

Lina SUBAČIENĖ

„Svirnelyje“ pas girdinčius draugus.
„Būkime draugais!“ tikslas – draugystė.

Kauno kurčiųjų ir neprisigirdinčiųjų ugdymo centras ir Kauno lopšelis-darželis „Svirnelis“ įgyvendino projektą „Būkime draugais!“ Projekto tikslas – kurti draugystės ryšius ir juos puoselėti, mokyti vaikus bendrauti ir bandyti suprasti vieniems kitus nepaisant kalbos skirtumų.

Laukdami svečių, lopšelio-darželio „Svirnelis“ pedagogų ir ugdytinių, Kauno kurčiųjų ir neprisigirdinčiųjų ugdymo centro ikimokyklinio ugdymo grupių vaikai kūrė dovanėles – spalvingus rankų darbo atvirukus. Atvykę svečiai mokėsi gestų kalba parodyti žodžius: „labas“, „ačiū“, „žaisti“, „kiaušinis“. Taip pat sužinojo, kad KKNUC ugdytiniai turi savo vardus-gestus. Abiejų įstaigų ugdytiniai kartu žaidė judrųjį žaidimą „Nešu, nešu kiaušinį“, o vėliau apsikeitė rankų darbo dovanėlėmis. „Svirnelio“ vaikai padėjo rodydami gestą „ačiū“.

Po keleto savačių KKNUC ikimokyklinio ugdymo grupės „Meškučiai“ ir priešmokyklinio ugdymo grupės „Bitutės“ vaikai vyko atsakomojo vizito į „Svirnelį“. Ugdytiniai susipažino su lopšelio-darželio erdvėmis: aktų sale, grupėmis, gyvosios gamtos kampeliu. Aktų salėje vyko šokių pamoka. Šeimininkai ir svečiai, visi kartu, linksmai šoko „Ančiukų

šokį“. Gyvojo gamtos kampelio patalpa vaikams labai patiko. Ten jie galėjo paglostyti vėžlius, apžiūrėti įvairiaspalvius žuvų akvariumus ir paukštelius, gyvenančius narveliuose.

Lopšelio-darželio „Svirnelis“ mokytojos pakvietė vaikus ruošti šv. Velykoms ir dalyvauti edukacinėje veikloje „Pavasario linksmybės“. Vaikai žaidė žaidimą „Diena ir naktis“, o žaidimui pasibaigus visi susėdo prie stalų ir spalvotais pieštukais dekoravo velykinės tematikos medinukus.

Edukacijos pabaigoje vaikai vaišinosi arbata, sausainiais ir gavo po mažą dovanėlę nuo Velykų kiškučio.

Po vaišių visi kartu žaidė „Žvirbliukų“ grupės erdvėje, tyrinėjo žaislus ir ugdymo priemones, bendravo. Veiklų metu „Svirnelio“ ugdytiniai prisiminė ir gestų kalba pakartojo anksčiau išmokus žodžius „labas“, „ačiū“, „žaisti“, „kiaušinis“.

J. Girnys: **KI** leidžia gyventi girdinčiųjų gyvenimą

Nijolė KRASNIAUSKIENĖ

Praėjo mažiausiai 8 metai, kai pirmą kartą kalbėjomės su tuomet dar paaugliu **Jonu GIRNIU**. O dabar prie stalelio prisėda šviesiaplaukis, nuoširdžiomis akimis jaunas vyras (23). Sunkiai vienas kitą beatpažįstame. Bet abu gerai mename, kad tą kartą, kaip ir dabar, fone skambėjo muzika. Tad nejučiomis galime pasitikrinti, ar laikas keičia kochlearinio implanto (KI) kokybines charakteristikas. Tiesą sakant, niekas nepasikeitė: ir šį kartą kalbuosi su girdinčiu žmogumi, kuris tik labai retai nenugirsta vieno ar kito žodžio, nors iš tikrųjų yra kurčiasis iš prigimties.

Nepatogūs klausimai

„Ar tiesa, kad per kochlearinį implantą pasiekianti pašnekovo kalba primena „roboto kalbą“? Gal ir klystu, bet klausimas kiek nuliūdina pašnekovą (vėliau sužinosiu, kodėl). Tačiau Jonas greitai „nugesina“ savo reakciją ir mandagiai atsako apibūdindamas ne roboto, o būtent pašnekovės balso ypatybes.

„Turbūt norėsite žinoti, ar dėl kochlearo man skaudą galvą? – už mane paklausia, tad belieka palinkčioti. – Ne, neskauda. Tikrai atsiminčiau ir žinočiau, jei būtų skaudėję paauglystėje. Įskausta galva, kaip ir visiems, jeigu reikia ilgą laiką labai susikaupus ir įsitempus į ką nors koncentruotis. Turbūt ir jums kartais taip nutinka?“ – klausia, atrodytų, be jokios užslėptos ironijos.

Tuomet atskleidžia, kad panašių klausimų yra sulaukęs daugybę kartų. Gatvėje jį užkalbina ir girdintieji, ir klausos negalių turintys asmenys. Pastarieji dažniausiai apmaudauja, kokį „baisų“ sprendimą esą priėmę jo tėvai, teiraujasi apie galvos skausmą, kritikuoja pasirinkimą.

Pasak vaikiną, jam jokia naujiena, kad didesnioji dalis kurčiųjų yra nusiteikę prieš KI, pasisako prieš implantus savo vaikams. Tiesa, pastaruoju metu tolerancijos jau kiek daugiau, atviro pykčio pasitaiko retai. O pašnekovo nuomone – kiekvienas turi eiti savo keliu. Vienintelio teisingo visiems sprendimo nėra ir negali būti. Todėl ir jis niekada neatsuka jį kalbinantiems žmonėms nugaros, mandagiai išklausą jų nuomonę, o atsisveikindamas už ją padėkoja.

J. Girnys tikina, kad prieš gestų kalbą nėra nusiteikęs. Tiesiog šeima jį paruošė gyvenimui girdinčiųjų aplinkoje ir jį jam mielesnė.

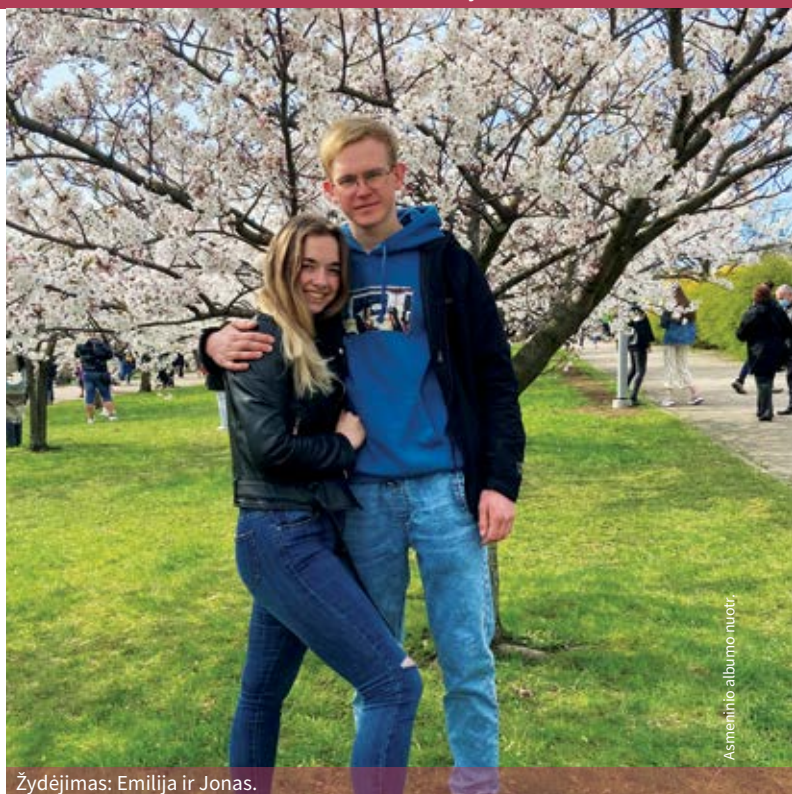
Belieka paskutinis, pats nepatogiausias klausimas. Kadangi nemandagu žmogaus tiesiai klausti, ar jis nervingas (dėl KI), klausimą pradėdau iš toli. Gręžiuosi į pirmąjį mūsų susitikimą ir primenu, kad jo metu pašnekovas liejo pyktį ant klasės draugų.

„Tuo metu iš tikrųjų kentėjau nuo patyčių. Perėjau į tos pačios gimnazijos paralelinę klasę ir mano vargai sulig ta diena baigėsi. Vėliau sužinojau, kad ne aš vienas buvau priverstas iš tos klasės išeiti. Ten buvo vienas toksiškas berniukas, jis apnuodijo gyvenimą visam kolektyvui, visus supriešino“, – apie skaudžią patirtį santūriai prisiminė pašnekovas.

„Prabraukę“ kaip nepasitvirtinusių, tariamų KI „grėsmių sąrašą“, su mūsų herojumi galime kartu paieškoti ir jo privalumų.

Garsų pasaulį moka branginti

J. Girnį derėtų priskirti pirmajai KI naudotojų kartai. Todėl, suprantama, palyginti su dabartiniais laikais, buvo implantuotas vėlai, apie 4

Žydėjimas: Emilija ir Jonas.

Asmeninio albumo nuotrauka.

metų amžiaus. Kalbėti pradėjo šešerių. Ilgai lankė surdopedagogo užsiėmimus, mokėsi išgirsti garsus, juos jungti į žodžius ir sakinius. Tuo metu buvo kompensuojamas tik vienas KI, ir dar nepilnai, nemaža lėšų suma turėjo prisidėti šeima.

Pasak pašnekovo, nors dabar kompensuojami pilnai 2 kochleariniai implantai, jis antrojo implantuotis neketina. Kaip pats sako, kartais nutinka ir tragiškų, neplanuotų dalykų. Implantas juk gali sudūžti, o implantuotoji galvos pusė kaip nors nukentėti. Geriau, kad viena ausis būtų „atsarginė“. Be to, technologijos sparčiai tobulėja, tad kas žino, ką dar pasiūlys mokslas ateityje?

Kita vertus, jis įpratęs vienu implantu gaudyti garsus iš visų pusių. Atlikus antrą operaciją, girdėti tektų mokytis iš naujo. Užsitikrinus girdėjimo komfortą, kokia prasmė veltis į eksperimentus, garsiai svarstė vaikiną.

Ar mūsų herojus save laiko kurčiu, neprigirdinčiu ar girdinčiu žmogumi? Kartais jo atsakymai tarsi daugiau rodė į klausos negalios pusę, kartais jo elgesys buvo visai kaip girdinčiojo. Tiksliausia turbūt jo atveju sakyti, kad pažangios skaitmeninės technologijos plačiai atvėrė girdinčiųjų pasaulio duris.

Geriausias J. Girnio draugas Tadas – girdintysis, bet mūsų herojus turi bičiulį ir tarp kochlearinių implantų naudotojų, tai – Lukas, Pijus, Kajus.

Jonas pripažįsta, kad kažkada draugėn juos, KI naudotojus, subūrė tėvai, bet draugystės ryšiais susisiejo dėl kitų priežasčių – tiesiog yra panašūs interesai. Taip pat juos jungia pomėgis klausytis muzikos. Labiausiai mūsų herojui patinka sunkusis rokas, metalas, repas, kantri muzika. Tačiau iš tiesų jis yra lankstus, gali prisitaikyti prie kitokių skonių.

Ir pasidalina mažyte paslaptimi, apie kurią nesusipratau paklausti. Pasirodo, KI naudotojams bene sudėtingiausia užduotis yra gebėti koncentruotis į tikslinius garsus. Kaskart reikia galvoje „pasukti garso rankenėlę“ pagal tuo metu egzistuojantį prioritetą: pvz., žmogaus kalba arba muzika, gatvės garsai. Ir čia pat atskleidžia, kad galbūt ne visiems KI naudotojams tai pavyksta vienodai sėkmingai.

J. Girnys: **KI** leidžia gyventi girdinčiųjų gyvenimą

→ Kartą jis atkreipė dėmesį, kad klausantis muzikos vienas iš „saviškių“ niekaip negalėdavo susikaupti, nustytgi vietoje. Jonui toptelėjo, kad galimai visą akustinę informaciją draugas priima „urmu“. Tuomet jį draugiškai pamokė vienu metu skirti dėmesį tik vienam garso šaltiniui, kitus „pastumti“ į šalį. Taip Jonas esą ir pats elgėsi mūsų susitikimo metu – susitelkė į pašnekėsį, o muziką tarsi „prislopino“.

Pašnekovą žavi KI galimybės. Pvz., gali prisijungti prie telefono ar automobilio „bluetooth“ technologijos ir garsas eina tiesiogiai į kalos procesorių. Ir naujovių vis daugiau. Štai jis seniai svajojo išgirsti garsus po vandeniu. Deja, kochlearinį implantą reikia saugoti nuo drėgmės, tad panerti jis galėdavo tik be išorinės implanto dalies. Tačiau kartą motina išgirdo sūnaus garsiai išsakytą svajonę ir padėjo ją išpildyti. Surado ir nupirko dėklą, kuris saugo KI nuo sušlapimo. Dabar vaikas gali nardyti ir girdėti. Entuziastingai dalinasi akustiniais pojūčiais po vandeniu.

Štai girdintieji net nesusimąsto, kad maudantis duše galima girdėti vandens garsus, kad egzistuoja garsai po vandeniu. O jis pirmą kartą išgirdo šiuos garsus būdamas 16 metų.

Akivaizdu, Jonui garsų pasaulis nėra savaime suprantamas dalykas. Iš tikrųjų, jį geba ir vertinti, ir puoselėti. KI pasirūpinti, kaip pasakojo, jam privalu, kaip ir kas vakarą išsivalyti dantis.

Nusiėmęs implanto išorinę dalį, Jonas ją nuvalo, išdžiovina, saugiai pasideda. Kartais, jei reikalauja aplinkybės, atitinkamai pareguliuoja. Tačiau rimtiems nustatymams vyksta pas audiologą, su kuriuo palaiko reguliary ryšį.

Ir pasidžiaugia, kad gimė pačiu laiku: turi galimybę ne tik girdėti, dar svarbiau – gyventi. Juk buvo laikai, primena, kai negirdinčiais mažyliais buvo atsikratoma...

Tiesa, KI vaikas vertina, bet neidealizuoja. Anot jo, KI nėra garantas, kad jį turėdamas visur pritapsi. Štai ir jis iš vieno darbo turėjo išeiti, nes taip ir nesugebėjo komandoje tapti savu. Svarsto, kad su KI naudotojais vis dėlto reikia truputį daugiau kantrybės. Ne viską jie išgirsta iš pirmo karto, ypač jei atstumas didesnis.

Beje, sąmoningai ar nesąmoningai, porą kartų implantą pavadino klausos aparatu. Gal ir logiška – tai klausos aparatas kurčiamam.

Darbas, hobis, pasaulėžiūra, šeima

Pašnekovo akys nušvinta, kai pradeda pasakoti apie savo darbą-hobį. Teigė neįsivaizduojąs, kaip galima dirbti nemėgstamą darbą. Koks esą tai gyvenimas?

Jono aistra – automobiliai. Prieš dvejus metus įgijo vidurinį išsilavinimą ir profesiją Vilniaus automechanikos ir verslo mokykloje, dabar užsiima automobilių remontu. Puoselėja svajonę kada nors įkurti savo autoservisą. Automobilių

automobilis pagal jį – mercedesas. Labiausiai žavi prabangos klasės mašinos. Tikina, kad galėtų pasakoti ir pasakoti apie jų privalumus, bet iš patirties žino, kad ne visiems žmonėms tai yra įdomu, todėl geriau „neužsivesias“.

Vietoj to, atkreipia dėmesį, kaip „patogu“ girdėti: važiuoja savo mercedesiuku ir girdi, jog automobilio salone atsirado neįprastas garsas. Taip jis gali problemai užbėgti už akių.

Apie daug ką tądien kalbėjomės. Paaiškėjo, kaip Jonui svarbu pagarbus ir atsakingas požiūris į maistą, gamtą, tvarumą. Jis užaugo atsakingas žmogus.

Atsisveikindamas prasiarė, kad galbūt netrukus kels sparnus gyvenimui atskirai nuo tėvų. Ne vienas, su drauge. Nors esą tėtis ir mama jo neskubina. Tačiau Jonas garsiai svarsto, kad gal vis dėlto atėjo laikas leisti šeimai „nuo jo pailsėti“. Juk jie tiek metų dėl jo aukojosi. Tėvams į gyvenimą esą dar reikia išleisti jo 17-metę girdinčią seserį.

Senokai teko sutikti tokį savo tėveliams dėmesingą sūnų. Jų adresu tądien skriejo daug gerų žodžių. Labiausiai J. Girnys jaučiasi dėkingas už prieš 20 metų priimtą sprendimą jį implantuoti.

O draugė, su kuria ruošiasi bendram gyvenimui, prasiarė, yra neprigirdinčioji. Tad, ką besakytume – garsai ir tylą visada yra greta ir pasistengus gali puikiai sutarti.

20 metų su klausos implantu.

Su draugais: Kamilė (sesuo), Skaistė, Neimantas, Kajus, Martyna, Emilija, Karolina, Ula, jis pats bei Pijus, Tadas, Mikalojus, Lukas.

Kauno mokyklų šachmatų turnyras

Pagal E. N. Marcinkevičienės inf.

Kovo pabaigoje Kauno miesto mokyklų žaidynių šachmatų varžybose tarp 6 dalyvių buvo ir Kauno kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų ugdymo centras (KKNUC).

Varžybos organizuotos Kauno „Gajos“ sporto mokyklos šachmatų padalinyje ir vykdotos šveicariška sistema 3 ratais pagal FIDE greitųjų šachmatų žaidimo taisykles. Laiko kontrolė – 6 min. + 5 sek.; iš viso 15 min. abiem žaidėjams.

Pagal nuostatus komandas turėjo sudaryti tos pačios mokyklos atstovai: 3 berniukai ir 1 mergaitė. Kurčiųjų mokykla į turnyrą pasiuntė 3 debutantus ir vieną patyrusią žaidėją. Prie pirmos lentos varžėsi devintokas Matas, prie antros jėgas išbandė septintokas Modestas (1 taškas iš 3 turų), prie trečios lentos – septintokas Danielius (1 taškas iš 3). Prie ketvirtos lentos sėdo patyrusi žaidėja, 7 klasės mokinė Ugnė (2 taškai iš 3).

KKNUC šachmatininkai komandinėje įskaito-

je liko penkti. 1-ąją vietą laimėjo Jėzuitų gimnazijos, 2-ąją – KTU inžinerijos licėjaus, 3-iąją – S. Dariaus ir S. Girėno gimnazijos atstovai.

Prie šachmatų lentų.

Pėsčiųjų žygis po La Palmos salą

Algirdas PAZDRAZDIS

Mes, daugiau ar mažiau patyrę žygeiviai – **Tomas KUZMINSKIS, Valdas KATUTIS, Šarūnas JUODVALKIS** ir aš, **Algirdas PAZDRAZDIS**, bei dvi naujos **Jūratė NAVIKIENĖ** ir **Jolanta LUKOŠIENĖ** – išsirengėme į pustrečios savaitės trukmės pėsčiųjų žygį po tolimąją La Palmos salą. Šis ugnikalnių ir lavos lopinėlis Atlanto vandenyne priklauso Kanarų salynui, autonominiam Ispanijos Karalystės regionui, ir randasi netoli Afrikos krantų. Sunkioms kuprinėms spaudžiant pečius (moterų kuprinės svėrė 14–18 kg, vyrų – 19–23 kg) sėkmingai įveikėme 115 val. trukusį iššūkį ir nužygiavome 230 km.

Sausio 22-osios rytą iš Vilniaus oro uosto pakilę skrydžiui į La Palmos salą, tris kartus persėdome, kol vakarop pasiekėme kelionės tikslą. Tačiau dar ir tuomet apie 50 min. sukome ratus virš vandenyno, kol galų gale nusileidome. Netrukus pradėjo temti. Todėl taksi lėkėme iki Echentive paplūdimio. Ten, Atlanto vandenyno pakrantėje, pavalgėme vakarienę, grožėjomės aukštu žvaigždėtų dangum, pastatėme palapinę ir praleidome pirmąją naktį.

Sausio 23 d. nukeliavome iki ugnikalnio papėdėje esančios Fuenkaljentė druskos kasyklos. Druskos sodas – prie pakrantės, pačiame piečiausiame La Palmos taške. Paragavome natūralios druskos be priedų. Po to žygiavome vingiuojančiu lavos keliuku, dar vėliau kopėme į Teneguia ugnikalnį. Reikia pasakyti, kad ši kelionė nėra skirta silpnasirdžiams ar tiems, kurie bijo aukščio. Visi pavargome, kol pasiekėme ugnikalnio viršūnę, bet pasiekėme. Paskutinis Teneguia išsiveržimas įvyko 1971 m. ir suformavo ypatingą kraštovaizdį. Po to tęsėme žygį San Antonio ugnikalno, išsiveržusio 1677 m. ir suformavusio išskirtinio grožio kraterį, viršūnės link. Visos kelionės metu nepraleidome progos pasidaryti nuotraukų. Saulei nusileidus susiruošėme nakvynei giraitėje.

Sausio 24 d. papusryčiavome ir kopėme grožėdamiesi geltonos, žalios ir tamsios vulkaninės lavos spalvų kraštovaizdžiu į Deseada. Tai, kaip vėliau paaiškės, buvo aukščiausias mūsų žygio taškas. Matėme Tenerifės Teidės ugnikalnio viršūnę virš debesų ir miško takelį, vingiuojantį link jos. Tada pasukome žemyn. Netrukus tarp pušų pradėjo ryškėti lengvas rūkas. Mūsų laukė ilgas kelias per pušyną, kol pasiekėme El Pilar stovyklavietę, kur ir nakvojome palapinėse.

Sausio 25 d. buvome suplanavę pamatyti ugnikalnį, kuris lavą ir pelenus spaudyti pradėjo 2022 m. rugsėjo 19 d. Ugnikalnio veržimasis truko beveik 86 dienas. Didžiuliai lavos srautai sunaikino daugiau nei 2800 pastatų, teko evakuoti per 7000 žmonių. Sustingusi lava buvo

užklojusi per 1200 ha plotą, kai kur net iki 65 m storio sluoksniu! Mūsų kelionės dieną viršukalnė vis dar rūko.

Tos dienos žygio metu mus sustabdė aplinkosaugininkas ir pareikalavo leidimų. Jų neturėjome. Jis neleido tęsti žygio, paaiškinęs, kad ugnikalnis išmeta ne tik pelenus ir dulkes, bet daug įvairių cheminių medžiagų, pirmiausiai sieros, chloro ir fluoro junginių. Jie gali paveikti žmogaus sveikatą. Vos išvengėme 600 eurų baudos.

Tą dieną nuėjome iki Tzacorte, pakrantės miestelio vakarinėje salos dalyje. Jis yra uostas, iš kurio vykstama į ekskursijas laivais ir kateriais, ir turi nedidelį šiltą paplūdimį. Uoste draudžiama statyti palapines. Tad mums jas teko statyti prie bažnyčios, ten ir nakvojome.

Sausio 26 d. rytą vyrus anksti pažadino žygevės moterys. Joms buvo nesmagu, kad žmonės eis pro šalį ir žiūrės į mus. Suskubome pakuoti daiktus, pavalgėme pusryčius ir leidomės į paplūdimį išsimaudyti.

Po to ilgesniu keliu patraukėme į Taburjentės Kalderos nacionalinį parką, kuris supa pušynais apžėlusį Taburjentės kraterį. Visu keliu grožėjomės kraštovaizdžiu ir žvilgtelėjome į „baimės tarpeklių“ vidines sienas. Čia yra didžiausias salos ugnikalnio krateris. Jis susidarė prieš 400 tūkst. m. dėl siaubingo sprogo ir žemės drebėjimo. Be neįprastų formų uolų, kraterį dengia tankus pušynas. Kraterio gylis siekia 2000 m, apskritime – 28 km (skersmuo – 8–10 km). Jis užima 2,4 kv. m plotą. Iš apačios kyla 800 m aukščio akmeninė smailė – Roque Idafe. Visą dieną mynėme Taburjentės parko takeliais. Džiaugėmės giedru dangumi ir saule. Pasiekėme stovyklavietę ir nakvojome palapinėse.

Sausio 27 d. planavome žygiuoti ir pasiekti Refugio Punta de Los Roques ir nakvoti namelyje. Tačiau informacijos centre sužinojome, kad žygio takas uždarytas. Pakeitėme dienos planą, mynėme pėsčiųjų takais, grožėjomės tarpekliais bei salos pušynais. Grįžome į Tzacorte miestelį. Po to mikroautobusu taksi nuvykome į apžvalgos vietą, pavadinimu Mirador de La Cumbrecita. Buvo į ką paganyti akis. Vakare susiradome ramią vietę ir prie apleisto namo įsirengėme sau nakvynę.

Sausio 28 d. kopėme į Pico Bejenado kalną. Tą dieną teko tiesiog „brautis“ pro debesų sluoksnį. Debesys dengė viską, ne kažką galėjome matyti. Tad grožėjomės debesų jūra, fotografavome ją. Nusileidę grįžome į Tzacorte miestelį. Nakvojome palapinėse prie Bananų muziejaus.

Sausio 29 d., sekmadienį, muziejai nedirba, tad Bananų muziejaus taip ir neaplankėme. Bet „paguodėme“ save maudynėmis. Tą dieną mūsų laukė sudėtinga žygio atkarpa, teko būti labai atsargiems: kilome, leidomės ir vėl kilome. Tačiau tai netrukė grožėtis reginiu su vaizdu į jūrą, išsaugoti atmintį bananų plantacijos peizažą. Pasiekėme Cueva de Candelaria urvą. Maudėmės įspūdinguose mėlynuose jo vandenyse. Nuo uolos atsivėrė nepaprastai gražus saulėlydis. Pradėjus temti turistų vis mažėjo, kol likome tik mes. Pavalgėme ir nakvojome palapinėse po uola.

Sausio 30 d. mūsų maršrutas vingiavo apie Cueva de Candelaria urvą. Skynėme ir skanavome apelsinų, bananų, japoninės lokvos vaisių. Vakarpasiekėme kempingą ir nakvojome palapinėse.

La Palmos viršūnių užkariavimas.

Pėsčiųjų žygis po La Palmos salą

→ **Sausio 31 d.** aplankėme vėjo malūną, kuriame įrengtas Gofio miltų muziejus. Gidas gestikuliuojo, todėl daugmaž supratome apie vėjo malūno istoriją, kaip malami grūdai ir kaip ruošiamas gofio, taip pavyko prisiliesti prie Kanarų salų buities kultūros. Po to pasiekėme drakono kraujo medžių giraitę. Drakonmedžių (*Dracaena draco*) kamienai primena į žemę susmaigstytas putliapirštes plaštakas su aštriais nagais. Raudonus šių medžių syvus kanariečiai vadina drakono krauju. Nakvojome palapinėse ant kalno.

Vasario 1-osios rytą, pasigrožėję nepabostančiais vaizdais, leidomės žemyn. Susitikome gyventoją Rentę. Jis pakvietė mus į savo namelį ant uolos, pavaišino. Jo namelis be langų ir durų. Paskui vėl kopėme aukštyn. Labai atšalo. Todėl kūrėme laužą, šildėmės ir nakvojome palapinėse prie apleisto namo.

Vasario 2 d. rytas buvo ne ką šiltesnis. Tęsėme kelionę į dar vieną kalną Roque de los Muchachos, ten įsikūrusi tarptautinė Astronomijos instituto astrofizikos observatorija. Yra daug galingų teleskopų, leidžiančių dangaus kūnus stebėti ištisus metus. Gerai, kad spėjome atvykti pusvalandžiu anksčiau, iki lankytojų centras uždaromas. Pamatėme puikų dokumentinį filmą su gilaus dangaus, ūkų ir galaktikų vaizdais. Šiuolaikinės techninės priemonės leidžia sukurti įspūdingą Visatos viziją.

Deja, aukščiausio La Palmos taško 2426 m aukštyje virš vandens lygio nepasiekėme. Buvo daug debesų, kraterio nesimatė, be to, buvo šalta. Mikroautobuso vairuotojas mus nuvežė į Barlovento miestą, palydėjo į restoraną. Iki soties ten prisiskanavome ispaniškų patiekalų ir, to paties vairuotojo vežini, nuvykome į La Fajanos miestelį. Nakvynei vietą susiradome šalia dirbtinio baseino.

Vasario 3 d. maudėmės turistų ir vietinių pamėgtame La Fajanos kūrte. Tą dieną sukorėme ilgą kelią, vingiavusį pro netoliese esamą bananų plantaciją. Aš užėjau į vieną sandėlį ir gestais paprašiau darbuotojos mus pavaišinti bananais. Ji žavėdamasi iš klausė mūsų, lietuvių, istoriją ir davė tiek bananų, kad prisivalgėme iki soties ir nereikėjo gaminti pietų. Tą dieną pasiekėme Los Tilos stovyklavietę, kur ir nakvojome.

Vasario 4 d., užsukę į turizmo informacijos biurą, sužinojome, kad turistinis takas iki krioklių dėl prašniokštusių liūčių uždarytas. Teko planuoti dienos maršrutą iš naujo. Kopėme į kalnus ir nakvojome palapinėse.

Žygeivių atokvėpio valandėlė prie improvizuoto pietų stalo.

Vasario 5 d. vingiavome gražia dauba, nusileidome žemyn. Užsukome į „Casa Asterio“ restoraną. Po to nukeliavome į futbolo stadioną ir ten, pastatę palapines, nakvojome.

Vasario 6 d. pasiekėme salos sostinę La Palmos Santa Kruzą. Ji yra netoli la Caldereta kraterio krašto. Santa Kruzo, kaip trečio pagal svarbą Ispanijos imperijos uosto, reikšmė ypač sustiprėjo Renesanso epchoje. Mieste balkonai priklijuoti prie namų iš vandenyno pusės. Taip miestiečiai stengdavosi pasipuošti, kad gražiau atrodytų pro šalį plaukiantiems laivams. Sostinės paplūdimiuose smėlis visiškai juodos spalvos. Taip ji nudažė iš ugnikalnių besiveržusi lava. Nakvojome už miesto ribų prie vandenyno palapinėse.

Vasario 7 d. aplankėme muziejų, kuris yra laivo „Santa Maria“ kopija. Plaukdamas šiuo laivu, Kristupas Kolumbas atrado Ameriką. Tolesnio žygio metu užsukome į tabako namus, stebėjome, kaip meistrai suka cigarus. La Palmoje auginamas tabakas ir gaminami cigarai kokybe nenusileidžia garsiesiems kubietiškiems. Po to pasiekėme Mirador de la Concepcion apžvalgos aikštelę, iš kurios atsivėrė nuostabus vaizdas į La Palmos sostinę ir uostą. Vėl nakvojome prie vandenyno palapinėse.

Vasario 8 d. atsisveikinome su La Palmos grožybėmis ir patraukėme į oro uostą. Popiet išskridome. Grįžtant teko persėsti net 4 kartus, kol kitą dieną nusileidome Vilniuje.

Akiratis

Indeksas 0002
UŽEIKITE, SKAMBINKITE, RAŠYKITE
Šv. Kazimiero g. 3, LT-01303 Vilnius
Telefonas pasiteirauti (8 5) 261 5593
El. p. redakcija@lkd.lt

Redaktorė Nijolė KRASNIAUSKIENĖ
ISSN 1648-5882
Maketavo
Judita ŠPOKAUSKIENĖ

Ofsetinė spauda. 2 sp. l.
Tiražas 600 egz.
Spausdino BĮ UAB „Baltijos kopija“
Kareivių g. 13B LT-09109 Vilnius
Užsakymas 56595

Projektą „Ivairialypė kurčiųjų bendruomenė – stiprios visuomenės dalis“
26 750 eurų suma
remia SRTFR.

Rašiniai trumpinami redakcijos nuožiūra. Rankraščiai negražinami, nesaugojami.
Laikraštyje spausdinamų straipsnių bei laiškų autoriai išsako savo, o ne redakcijos nuomonę.